

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

20 nci Birleşim

19 Kasım 2003 Çarşamba

4. - 2003 Malî Yılı Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/698) (S. Sayısı: 280) (x)

BAŞKAN - Komisyon?.. Hazır.

Hükümet?.. Hazır.

Komisyon raporu, 280 sıra sayıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

.....

Tasarının tümü üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Trabzon Milletvekili Sayın Akif Hamzaçebi; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

Süreniz 20 dakikadır.

CHP GRUBU ADINA MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2003 yılı ekbütçesi üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun görüşlerini ifade etmek üzere söz almış bulunuyorum. Sözlerime başlamadan önce hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2003 bütçesinin büyüklüğü, hepinizin hatırlayacağı gibi 146 katrilyon liraydı. Hükümet, bu tasarıyla, bazı ödenek kalemlerinde değişiklik yapmaktadır. Tasarıya göre, bazı kurumlara, bazı harcamaları için 4,5 katrilyon lira tutarında bir ödenek verilmektedir. Yine, kullanılmayacağı öngörülen ödenekler tutarı olarak da 6,9 katrilyon liralık bir ödeneğin iptali düşünülmektedir. 6,9 katrilyon liralık ödenek iptalinin yanında, ayrıca, bazı cari ödeneklerden 500 trilyon liranın, yatırım ödeneklerinden de 1,5 katrilyon liralık bir tutarın iptal edilmesi konusunda Maliye Bakanına yetki verilmektedir. Toplamda, 8,9 katrilyon liralık bir ödenek iptali; bunun yanında da, kurumlara 4,5 katrilyon liralık bir ödenek ilavesi söz konusudur.

Öncelikle, hükümetin getirmiş olduğu böyle bir tasarımı, saydamlık açısından, bütçe rakamlarının doğru olması, yılsonu bütçe gerçekleştirmelerinin doğru bilgilere, rakamlara dayanması açısından, doğru bulduğumu ifade etmek istiyorum. Saydamlık açısından, bu ekbütçe uygulaması doğru olmuştur. En son, 2001 yılında, kriz nedeniyle, Türkiye bir ekbütçe yapmıştır -son yıllarda- onun dışında, bir ekbütçe uygulaması görmüyoruz.

Ödenek iptali veya kurumlara verilen ödenekler toplamı nereden karşılanmaktadır; önemli ölçüde, faiz giderlerinden yapılan tasarruftan kaynaklanmaktadır; ancak, faizde yapılan tasarrufu iyi değerlendirmek gerekir. Yaklaşık 65 katrilyon lira olarak öngörülen faiz gideri, yıl sonu tahminine göre, 59,1 katrilyon lira olarak gerçekleşecektir. Bunun nedeni, dolar kurunda yaşanan düşüş nedeniyle, dövize bağlı olan borçlardaki faiz düşüşünden kaynaklanmaktadır; birinci nedeni budur. İkinci nedeni de, vadedeki uzama nedeniyle, bu yıl ödenecek olan bazı faiz giderlerinin ödemesinin önümüzdeki yıla kalacak olmasıdır.

Önemli olan, faiz dışı giderlerde durum nedir, buna bakmaktır. Faiz dışı giderlerdeki durum, bütçede planlandığı gibi olmamıştır. 2003 yılı bütçesinde, faiz dışındaki harcamalar için 81,4 katrilyon lira öngörülmüştür; ancak, daha sonra, bunun, 80,5 katrilyon liraya sığacağı hesaplanmıştır; ancak, 2003 sonu gerçekleşmesinin 82 katrilyon liraya yaklaşacağı anlaşılmaktadır. Faiz dışındaki harcamalarda bir artış vardır ve asıl üzerinde durulması gereken konu budur. Harcamalar, öngörülenden fazla olmaktadır. Yani, biraz önce sözünü ettiğim faiz dışı harcamadaki rakam, bu bütçe büyüklüğü içerisinde çok küçümsenebilir, önemsenmeyebilir; ancak, diğer harcama kalemlerinde de çok büyük artış vardır. Örneğin, sosyal güvencikte açık 14,9 katrilyon lira öngörülmüş iken, 1,3 katrilyon liralık artışla 16,2'ye çıkmıştır. Bu ve benzeri birçok kalemden, faiz dışı harcamalarda artış vardır. Bu artışları karşılayabilmek için ek bütçe tasarısıyla yapılan, yatırım harcamalarının kısılması olmuştur. Bu tasarı, yatırım harcamalarından 1,5 katrilyon liraya yakın bir kesinti yapılabilmek için Maliye Bakanına yetki vermektedir. Asıl üzerinde durulması gereken konu bence budur.

Türkiye bir program uyguluyor ve program uyarınca da, her yıl, gayri safî millî hâsılının yüzde 6,5'i oranında bütçede bir fazla vermek zorundadır. Yani, devlet tasarruf edecek, daha çok tasarruf edecek, daha az harcayacak, daha çok gelir toplayacak ve böylece, Türkiye, borçlarını ödeyebilecek, borçların ödenebilirliğini gösterecek ve giderek borcun seviyesini düşürecek. Tabii, bu 6,5 fazlayı tutturmak gerçekten önemli; ancak, bunu nasıl sağladığınız, en az onun kadar önemli. Yüzde 6,5 fazlayı, eğer yatırım harcamalarını kısarak sağlıyorsanız, ülkenin gelecekteki büyümesinden fedakârlık ediyorsunuz demektir, gelecekteki büyümesini tehlikeye atıyorsunuz demektir.

Sizi hiçbir zaman yanıltmasın; geçen yıl, 2002 yılında ekonomi yüzde 7,8 büyüdü, bu yıl yüzde 5 büyüyecek, önümüzdeki yıl bütçesine göre, yine önümüzdeki yıl da yüzde 5 büyüme öngörülüyor; ancak, Türkiye, 2003 ve 2004 yıllarında, yatırım harcamalarından tasarruf ederek bir büyüme sağlamaya çalışıyor. Böyle bir büyüme, orta ve uzun vadede sağlıklı olmaz.

Biraz önce, bir yasayı kabul etti Yüce Meclisimiz; 15 000 kilometre bölünmüş yolla ilgili. Bayındırlık Bakanımız, bunu nasıl ucuza mal ettiğini, nasıl maliyetleri düşürdüğünü anlatıyor. Kendisinin bölünmüş yol konusundaki çalışmaları şüphesiz takdir edilebilir, bu konuda herhangi bir değerlendirmeye girmek istemiyorum; ama, işin öteki boyutu şudur: Türkiye, 2002 bütçesinin altında bir yatırım yapmaktadır. 2002 konsolide bütçe yatırımı 6,8 katrilyon liradır, 2003 yılı 6,5 katrilyon liradır. Üstelik, 2002 bütçesi içerisinde aynı dış kredilerle sağlanan yatırımlar yoktur. 2003'te bunlar da olduğu halde, ancak 6,5 katrilyon lira yatırım gerçekleşecektir. Şimdi, böyle bir ortamda 15 000 kilometre duble yol veya bölünmüş yol yapıyoruz derseniz, diğer yatırımlardan vazgeçip, köy yolundan vazgeçip, barajdan vazgeçip, enerji yatırımından vazgeçip duble yol yapıyoruz demektir. Böyle bir yatırım politikası

inandırıcı olmaktan uzaktır, böyle bir yatırım politikası Türkiye'nin ihtiyacını duyduğu büyümeyi sağlamaktan uzaktır. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün makine parkının yüzde 67'si bölünmüş yolda çalışmaktadır. Bunun anlamı, köy yolunu yapmıyoruz bölünmüş yolu yapıyoruz. Yani, bir konuda bir karar verirken, bir uygulamayı değerlendirirken bütün boyutlarıyla bunu değerlendirmek gerekir.

Değerli arkadaşlar, gerçekten, yüzde 6,5 faizdışı fazla çok yüksek bir orandır. Tabii, bu, bu yılın meselesi de değil. Türkiye, 2000 yılından bu yana yüzde 6,5 faizdışı fazlayı tutturmak zorunluluğuyla karşı karşıya; ancak, Türkiye'nin benzeri ülkelerde, Türkiye'nin benzeri programları uygulayan ülkelerde bu oranın daha düşük olduğunu dikkate alalım ve Türkiye, yatırımdan fedakârlık ederek, sadece borcun sürdürülebilirliği, ödenebilirliği noktasında programını ayarlıyorsa, ileride sorunlarla karşı karşıya kalırız. Yüzde 6,5 faizdışı fazlanın, belki yüzde 0,5'ini, belki yüzde 1'ini, Türkiye'deki altyapı yatırımlarına veya verimliliği artıracak yatırımlara ayırmayı, bence düşünmeliyiz.

Değerli arkadaşlar, sosyal güvenlik, bütün bütçelerin çok önemli bir sorunu ve sosyal güvenlik, 2003 yılında yine sorun olmuştur. Sosyal güvenlik sisteminin 2003 yılında açığı, 2002 yılından daha kötü bir duruma gelmiştir. Bunun rakamlarını vererek sizleri rakamlara boğmak istemiyorum, rakamlar ortadadır, 2003 yılındaki sosyal güvenlik sistemi açığı daha kötüdür.

Hükümet, 2003 yılında Bağ-Kur ve SSK emeklilerine bir sosyal destek ödemesi yapmıştır. Bu konudaki yasanın görüşülmesi sırasında Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz de desteğimizi verdik ve o uygulama başladı. Bunun bu yılki tutarı 3 katrilyon liraya yakındır; ancak, önümüzdeki yıl bütçesinde bunun izlerini göremiyoruz; hükümet, sosyal destek ödemesinden vazgeçeceğinin işaretlerini yavaş yavaş vermektedir. Bunun doğru olmadığını sizlerin bilgisine, takdirine sunmak istiyorum.

Yine, bir yandan ekonomi büyüyor diyoruz; ama, ekonomide işsizliğin arttığını hepimiz biliyoruz. İşsizlik, krizin olduğu 2001 yılından çok daha kötü bir durumdadır, çok daha fazla insan işsiz kalmıştır. 2001 yılında 1 500 000 olan işsiz sayısı, bugün 2 500 000'e yaklaşmıştır ve Türkiye, işsizlikte 30 OECD ülkesi arasında 4 üncü sıraya gelmiştir. İşsizlik rakamlarının hesabına girmiyorum. İspanya ve Polonya bizden daha kötü bir durumda gözüküyor. İşsizlik rakamı hesaplarına girmiyorum, öteden beri böyle hesaplanıyor rakamlar; ama, o rakamlara göre bile, Türkiye, işsizlikte son derece kötü durumdadır.

Türkiye'de bir İşsizlik Fonu vardır. Bu konuyu, fırsat oldukça, sizlerin takdirine, değerlendirmelerinize sunmayı bir görev sayıyorum. Türkiye'de İşsizlik Fonu uygulaması başlamıştır. Bu fonun 8,8 katrilyon liraya ulaşan önemli de bir varlığı vardır; ama, böyle bir varlığı olan fondan işsizlere yapılması planlanan ödemenin tutarı 150 trilyon lira civarındadır. Bu, son derece küçük ve son derece sembolik bir rakamdır. Türkiye, tarihinin en ağır işsizliğini yaşıyor ve bu fonu böyle bir dönemde kullanmaz ise, başka ne zaman kullanacaktır?! Bunu da, sizlerin değerlendirmelerine sunuyorum. Faizdışı fazla kaygısıyla, İşsizlik Fonunu bile gerçek amacında kullanmamayı doğru bulmuyorum. İşsizlerin acısını hafifleteceğimiz zaman bu zamandır. Belli ölçülerde yasa değişikliği yapılarak, İşsizlik Fonunu kullanmanın zamanının geldiğini düşünüyorum.

Yine, Türkiye'de, yoksulluk konusu, sizlerin de çok iyi bildiği gibi, çok önemli, giderek acil bir konu haline dönüşmüştür. Hatırlayacaksınız, hükümet, acil eylem planında, Türkiye'de

nüfusun yüzde 15'inin yoksulluk sınırının altında olduğunu belirtmiştir. Yoksulluk sınırı günde 1 dolardır ve bu, aşağı yukarı, 10 000 000 -11 000 000 nüfus demektir. Hükümet, acil eylem planıyla, ilk üç ayda yoksul tespitini yapacak ve onun hemen akabinde onlara yardımı başlatacaktı. 2003 yılı bütçesinin, bu açılardan, sosyal destek açısından gerekli girişimleri başlatamadığı kanaatindeyim. Hükümetin, önümüzdeki dönemde bu konuları mutlaka gündemine alıp, 2004 bütçesi uygulamasında bu hususlara öncelik vermesi gerekir.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; yine, tarımsal destekte hayvancılık desteği için öngörülen ödenekler 2003 yılı bütçesinde çok yetersiz kalmıştır. 176 trilyon lira ödenek öngörülmüştür; hükümet, ekbütçeyle bunun 50 trilyon lirasını kesmiştir. Hayvancılık zaten çok zor durumda ve doğrudan gelir desteği uygulamasında hayvancılık da yoktur değerli arkadaşlar. Doğrudan gelir desteği uygulayan birçok Avrupa Birliği ülkesinde hayvancılık, doğrudan gelir desteği kapsamındadır, Türkiye'de kapsamda değildir. Ona rağmen, bütçede hayvancılık desteği için öngörülmüş olan 176 trilyon liralık mütevazı bir imkân 50 trilyon lira kesintiye uğratılmıştır. Bunun da doğru olmadığını ifade etmek istiyorum.

Doğrudan gelir desteği kapsamında uygulaması yapılan mazot ödemesi, mazota ilişkin doğrudan gelir desteği ödemesi amacına ulaşmamıştır. Yapılan uygulama, mazot kullanımlarını, bütün çiftçilere doğrudan gelir desteği ödemesi yapılması şeklinde olmuştur; oysa, önemli olan, mazotu kim kullanıyorsa, hangi üretici, hangi çiftçi kullanıyorsa onun kullanacağı mazotta bir indirim yapılmasıdır. Bunu da bu 2003 yılı uygulamasının, bütçesinin bir eksikliği olarak görüyorum. Umarım, 2004 yılı bütçesinde, 2004 yılı uygulamalarında hükümet bunu dikkate alarak gerekli düzeltmeleri, düzenlemeleri yapar.

Ben, gecenin bu ilerleyen vaktinde daha fazla vaktinizi almak istemiyorum. 2003 yılı ekbütçesinin, bu vesileyle, hayırlı olmasını diliyorum, hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Hamzaçebi.